

Rytmik FORUM

Svenska Rytmikpedagogförbundet Dalcroze medlemstidning Nr 2-2004 Årgång 22



SRD

Svenska Rytmikpedagogförbundet Dalcroze

Ordförande har ordet

Kära läsare.

Skolavslutningarna är vid det här laget undanstökade och nu kan vi se fram mot semester, avkoppling – och ett nytt nummer av Rytmikforum. Rytmikforum gjorde ett litet upprop via e-post inför terminsslutet om sommarsånger. Eftersom det inte är aktuellt med sommarsånger just nu, spar vi tipsen till nästa vår.

Ett bidrag får ni dock ta del av redan nu.

Den italienska pedagogen och psykologen Loris Malaguzzi sa en gång: ”Fantasi och vetenskap är inte varandras motsatser utan varandras förutsättningar.”

Därför är det glädjande att det har skrivits en magisteruppsats om rytmik vid Lunds Universitet. Författare är Ann-Krestin Vernersson och uppsatsen recenserar på sidan 8 i denna tidning. Så vitt jag vet är detta den enda uppsatsen om rytmik på D-nivå, än så länge....

Så vill jag rikta ett tack till Kungliga Musikhögskolan i Stockholm att förbundets medlemmar fick möjlighet att delta i Europeiska rytmikkonferensen under årsmöteshelgen. Läs om konferensen på sidan 4-7!

I samband med årsmötet fick vi en ny hedersmedlem – Ulla Hellqvist. Ulla har stöttat förbundet i över 40 år! Hon är verkligen värd att hedras!

Vid årsmötet beslutades det att bilda en arbetsgrupp för att ”synliggöra rytmik”. Målet för gruppen är skapa intresse för genom att försöka ordna en ”rytmikvecka” någon gång i vår.

Om Du har idéer om hur detta ska genomföras eller kan bidra till veckan så kontakta Berit Westin på telefon 016-624 68.

Ta det nu lugnt i hängmattan och på stranden.
Vi hörs igen i höst!

Karin Jehrlander

Innehåll 1 / 2004

- 2 SRD**
- 3 Ny hedersmedlem**
- 4 Rytmikkonferens**
- 8 Magisteruppsats**
- 10 Smakprov ur magisteruppsats**
- 11 Vad gör du nu?**
- 12 Den blomstertid nu kommer**

Omslagsbild

Rörelseimprovisation från den avslutande konserten vid rytmikkonferansen

Glöm inte bort vår hemsida
www.rytmik.just.nu

Rytmikforum ges ut av Svenska Rytmikpedagogförbundet Dalcroze
Ansvarig Utgivare: Karin Jehrlander, ordförande i SRD
Redaktion: Karin Jehrlander
Redigering och Layout : SATB
Tryck: Ekonomiprint

Skicka insändare artiklar, bilder och synpunkter via e-post till
karin.jehrlander@telia.com eller på diskett eller på papper till
SRD, Rapsodivägen 136, 142 41 SKOGÅS
Hemsida: www.rytmik.just.nu

ISSN 0280 - 6117

Ny hedersmedlem

Det är med glädje vi kan meddela att SRD utnämnde en ny hedersmedlem vid rytmikkonferensen i Stockholm i år. Det är Ulla Hellqvist som är utbildningsledare på Kungliga Musikhögskolan.

Ulla Hellqvist kom i kontakt med rytmiken redan som 4-åring. Ulla gick då på barnrytmik på Konserthuset i Stockholm. Dagmar Wide-Unterkircher och Karin Fredga drev där en rytmikskola. Som 14-åring reste Ulla till Genève och träffade Edith Naef för första gången. Det har blivit många resor till sommarkurser under åren.

1960 bildades Rytmikseminariet. Ulla var en av tre elever som examinerades 1962. Rytmikförbundet hade då funnits i några år och Ulla var kassör under 1960-talet. Ulla har varit trogen medlem i förbundet i över 40 år.

1986 blev Ulla utbildningsledare för rytmiken på Musikhögskolan i Stockholm. Det har skett många omorganisationer och förändringar inom utbildningen genom åren, men Ulla har goda medarbetare som vet hur allt ska fungera.



Ulla har nu fyllt 63 år och har valt att arbeta halvtid. Men hon vill gärna arbeta minst till 65 års ålder. Med avbrott för mammaledighet så har Ulla varit i kontakt med rytmiken i hela sitt liv.

Agneta Gusterman

Kurs i Hellerau



5th International Rhythmics Workshop

8: e till 12: e september 2004

Plats: Festspielhaus, Karl-Liebknecht-Str. 56, Dresden, Tyskland

Pris: 170 EUR
sista anmälningsdag 15

Europeisk rytmikkonferens

på Kungliga Musikhögskolan i Stockholm 29/4 – 1/5 2004

En europeisk rytmikkonferens i Stockholm, det måste vara ett unikt tillfälle att få ta del av vad som händer ute i rytmikvärlden. Alla rytmikutbildningar i Europa var inbjudna och de flesta kom. Även SRD:s medlemmar var inbjudna att delta i konferensen för en i sammanhanget billig peng. En inbjudan som ganska få medlemmar hörsammade – de missade en verkligt trevlig och välorganiserad tillställning med möjlighet till många möten med rytmikfolk från Europa.

Öppnandet av konferensen stod Stockholmseleverna för. De gav en rytmikkonsert för att presentera sin utbildning. Därefter bjöds alla deltagarna på supé där rytmikfolk från Sverige, Danmark, Finland, Polen, Tyskland, Schweiz, Belgien och Makedonien fick möjlighet att samtala med varandra under trevliga former.

Det var torsdagskväll och nu skulle två full-

späckade dagar följa. Det blev sena kvällar och tidiga morgnar och mycket rörelse. Vi hade 28 workshops att välja mellan och det fanns bara plats för fyra stycken, två varje förmiddag. Det var svårt att välja och en hel del beslutsångest, men när valen väl var gjorda gällde det att hålla sig till dem och fokusera på vad man fick och inte vad man gick miste om.

Mitt förstahandsval var att gå på Susanne Jaresands undervisning. Efter vad jag hade hört om hennes undervisning räknade jag med att orka högst tio minuter. Men... jag höll ut en hel timme och en kvart... Vi föll, så avspänt vi bara kunde, ner på golvet, rullade runt på golvet och upp igen – upp och ner och upp och ner på många olika sätt. Tillsammans "lekte" vi med rörelser, vi turades om att härma och hitta på. Det var underbart att få röra sig på det här sättet även om inte kroppen hängde med som förr i tiden. Härligt Susanne!





Sten Dahlqvist

Min nästa workshop blev "Body Percussion and Dalcroze Subjects" med Reinhard Ring. Hos honom gjorde vi olika klapp ljud med händerna, klappade på olika kroppsdelar i olika kombi-nationer och lyssnade på ljuden som uppstod. Övningarna gjordes en och en, parvis, i grupp, till sång, till pianospel och till inspelad musik. Vi gick pulsen, rytmer och gjorde olika steg-kombinationer. Det var massor av koordination och mycken "trafik" mellan vänster och höger hjärnhalva. När passet var slut verkade alla som varit med mycket nöjda.

På fredagen hade jag skrivit upp mig på "Everything falls – movement, rhythms, dance" med Kurt Dreyer och "Music, Movement and Health" med Anna-Maria Koziomtsis Andersson. Hos Kurt "lattjade" vi med jongleringsbollar. Det är otroligt hur

mycket man kan göra med en jongleringsboll utan att jonglera. Vi började ganska enkelt, men det blev så småningom allt mer komplicerat och "trafiken" mellan de olika hjärnhalvorna kom igång igen. Vi hade hjärtligt roligt. Anna-Maria hjälpte oss att få lite ordning på kroppen med flera nyttiga övningar och att behålla eller återerövra balansen i kroppen genom att stapla kroppsdelarna ovanpå varandra. Det var en insiktsfull undervisning under trygg och säker ledning.

Jag var mycket nöjd med mina val och jag hörde också flera positiva röster i vimlet. Det var tydligt att det fanns många bra workshops.

Vi blev bjudna på lunch varje dag, enkelt och smidigt serverad och efter lunchen var det lugnare aktiviteter. På fredagseftermiddagen deltog vi i ett seminarium "Eurhythmics in our time", som började med rytmikens historia – en kavalkad med Stockholms studenter. Därefter kom Ulla Wiklund, rytmikpedagogen som numera är utbildningsråd på myndigheten för skolutveckling, och pratade om estetiska läroprocesser i det svenska utbildningssystemet. Och till sist denna eftermiddag pratade Sten Dahlqvist, lektor i filosofi, om estetik och etik.



Gunilla Götstam undervisar



Täbybarnen spelade mbira

Eftersom det var Valborgsmässoafton på fredagen åkte vi båt ut till det vackra Drottningholm för att hälsa våren med brasa och vårsånger. Kvällsmaten intog vi på värdshuset där och gick sedan runt i den stora och mäktiga parken innan det var dags för det traditionella valborgsmässofirandet. Parken och slottet imponerade stort på de europeiska gästerna.

Efter lördagslunchen följde ett bejublat framträdande med barn från en grundskola i Täby. Camilla Gölstam, som är deras rytmiklärare, visade hur de i skolan arbetar med temat tretakt. Ett varierat arbete med musik, rörelse, klappmönster, skyltar, trummor, snitslad bana, balans-kudde, tennisboll, en sång och tumpiano. Där satt vi, som redan är invigda i rytmikens möjligheter, och njöt. Men jag skulle önska att fler kunde få uppleva barn "in action", gärna de som beslutar om hur pengarna ska fördelas.

Ja, sedan var det dags för oss som tillhör rytmikföreningen att gå till SRD:s årsmöte och vad som hände där får ni läsa om i protokollet som skrevs. Lärarna från de olika högskolorna samlades för att diskutera gemensamma mål för de olika utbildningarna i Europa. Enligt Bologna-avtalet ska det vara möjligt för en student

att från och med år 2010 fortsätta sina studier i ett annat land på en annan utbildning utan problem. Det ska leda till samma examen överallt. Du kan då bli Bachelor of Eurhythmics och Master of Eurhythmics. Nya tider!!! Nya möjligheter!!!

Hela konferensen slutade med en rytmikkonsert som innehöll programpunkter från de olika utbildningarna i Europa. Vissa framträdanden gav historiska vingslag om hur det kanske var på Dalcroze tid, medan andra gav dig en aning om vart rytmiken kan vara på väg i framtiden. Det var mycket intressant att se hur olika det är på utbildningarna i Europa, men allt är ändå rytmik.....

Konferensen genomströmdes av en positiv stämning och det imponerade på de inbjudna europeiska gästerna. De tyckte det var häftigt med kvinnor som organiserade det hela. Ja, det var en fröjd att se hur bra rytmiklärarna i Stockholm samarbetade med att få allt att fungera. Till sist en stor eloge till Ulla Hellqvist som är initiativtagare till den här europeiska rytmikkonferensen.



SRD:s sekreterare och kassör, Jill Nyberg och Bodil Brehmer, på vandring i Drottningholmsparken

Några bilder från den avslutande rytmikföreställningen



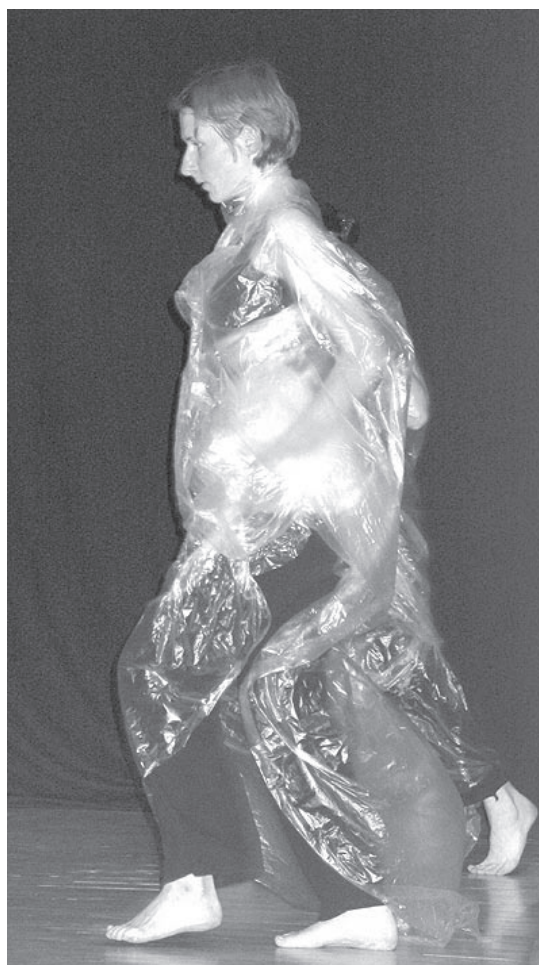
Musikhögskolan i Göteborg underhöll med en "stöveldans" från Sydafrika



Musikhögskolan i Malmö bjöd på en rörelsekomposition till en poska från Norge



En vacker rörelsekomposition såsom den kan ha sett ut på Dalcroze tid



Modern rörelsekomposition inuti jättelik plastpåse

Rytmik - lek på allvar

**Magisteruppsats av Ann-Krestin Vernersson,
kursledare för IE-Rytmik vid Musikhögskolan i Malmö.**

Denna uppsats av Ann-Krestin Vernersson som blev färdig hösten 2003 är en intressant skildring av hur ämnet rytmik kan uppfattas och definieras av olika utövare inom musik, rytmik och dans. Det är också en viktig uppmaning till fortsatt forskning på rytmikområdet!

Bakgrunden till uppsatsen är alla olika missuppfattningar och ibland helt felaktiga tolkningar av ämnet rytmik som funnits genom tiderna och fortfarande förekommer. Vernersson ger i början av uppsatsen några ganska komiska exempel från 70-talet som jag tror många rytmikpedagoger känner igen. Vernersson menar att det finns ett behov av en tydlig beskrivning av ämnet rytmik. Hon tar därför upp de två olika betydelserna av ordet rytmik:

- 1 läran om rytm
- 2 pedagogisk metod.

Syftet med uppsatsen att kartlägga vad begreppet rytmik som pedagogisk metod kan innebära.

Ett kapitel innehåller en historisk beskrivning, inte bara om Emilie Jaques-Dalcroze utan även om andra betydande företrädare för olika pedagogiska inriktningar från början av 1800- till mitten av 1900-talet. Alla förde de samman rörelse med musik.

Det är intressant att läsa om dessa pedagogiska idéer. Man får en helhetsbild av den tid ur vilken rytmiken framkom. Dessutom finns här ett citat från en av de få som kritiserade Dalcroze, nämligen Gertrud Gunow, musikpedagog som arbetade i konstnärskollektivet Bauhaus i Berlin. Bl.a. kallar hon Dalcroze för ”den hämmade intellektualisten”.

Till stor del bygger uppsatsen på intervjuer. I intervjuerna definieras och beskrivs ämnet rytmik(pedagogisk metod). Det är spännande att läsa de olika svaren och ibland ganska sökande samtalen kring ämnet rytmik och vad det står för. Flera olika frågor behandlas och bl.a. diskuteras skillnaden mellan dans och rytmik. De intervjuade består av en konsertpianist, en jazzmusiker, en rytmikpedagog och en dansare/koreograf. Dessutom två studentgrupper varav den ena är blivande musikhögskolelärare och den andra rytmikstuderande. Det är en utmärkt blandning av både personer som är väl insatta i ämnet, några som har studerat rytmik lite grann (musikhögskolelärarna) samt de som har ringa eller ingen erfarenhet av ämnet. Vernersson varvar de intervjuades samtal med egna synpunkter och sammanfattar de olika svaren från respektive grupp/person.

I sin slut diskussion framhåller Vernersson vikten av att ständigt hålla debatten igång om vad rytmik är och varför vi arbetar med metoden. Hon ställer också frågan om historien stjälp eller hjälpt: ”Är det intressant att jämföra dagens Rytmikundervisning med Jaques-Dalcroze eller ska vi helt omvärdera Rytmik, som pedagogik? Är det dags att pensionera Émile Jaques-Dalcroze och Gerda von Bülovs definitioner? Är detta enbart rytmikhistorik eller fungerar deras metoder fortfarande?”

Vernersson menar själv som svar på detta att vi måste våga lämna det förgångna för att utvecklas: ”Rytmikpedagogiken är mycket viktig för musikens och lärandets tjänst. Därför måste vi, som arbetar med rytmik, trassla oss ur det historiska garnet och våga satsa på nuet och vad som är aktuellt idag. De allra flesta lovordar Jaques-Dalcroze för hans pedagogiska gärning

och initiativtagande till Rytmikpedagogiken. Det har tidigare hörts få kritiska röster angående metoden, med i samband med mitt forskningsarbete har jag funnit sådana. Vid vissa musikhögskolor och musikutbildningar har man övergivit Jaques-Dalcrozemetoden till förmån för en moderniserad version.”

Sedan beskriver hon ett par undervisningstillfällen från en internationell kongress i Gèneve 1996, som av allt att döma inte verkade ge henne någon som helst positiv upplevelse. (Gèneve är ju också de som verkligen håller på de gamla Dalcroze traditionerna.) Vernersson menar att det är dags att vi utvecklar våra egna rytmikmetoder istället för att enas om en gemensam. Hon menar att det i stort sätt finns en rytmikmetod för varje lärare, mer eller mindre relaterad till rytmikhistoriken. Hon skriver vidare:

”Rörelse i samband med lärande och upplevelse av musik är den enda gemensamma nämnaren för alla former av Rytmikpedagogiska metoder.... Dessutom finns det olika uppfattningar om målet för undervisningen.”

Hon konstaterar också att det behövs mycket analyserande och teoretiserande i samband med det praktiska arbetet med rytmik. Hon anser att det behövs mer forskning och litteratur som belyser lärandet ur rytmikpedagogiskt perspektiv.

Denna uppsats tycker jag känns mycket angelägen och aktuell just nu. Det är viktigt att vi rytmikpedagoger inte blir överflödiga när Kulturskolorna anställer både danspedagoger, musikpedagoger och dramapedagoger. Rytmiken måste mer än någonsin förtydligas och ringas in utan att för den skull bli alltför likformig eller stereotyp. Jag håller verkligen med Vernersson när hon skriver:

”Frågan Varför? Bör alltid hållas varm.”

Vore det inte ett ypperligt tillfälle att diskutera detta Vad och Varför på nästa SRD-årsmöte? Till dess, läs Rytmik- lek på allvar. Den är både intressant och stundtals rolig. Det är alltid skönt att få skratta - både lek och allvar alltså!

Monica Åslund Forsén

Uppsatsen kan beställas hos receptionisten vid Musikhögskolan i Malmö, tele 040-325450



Här får ni ett kort smakprov ur uppsatsen ”Rytmik – lek på allvar” av Ann-Krestin Verneresson

1.1 Min erfarenhetsbakgrund

Under mina år som Rytmikpedagog vid Musikhögskolan i Malmö har jag många gånger haft behov av att klarare kunna formulera innebörden i och betydelsen av ämnet Rytmik och dess plats i utbildningen till lärare i musik. Det har varit viktigt att klarlägga vad Rytmik kan vara, eftersom begreppet kan tolkas på flera olika sätt.

”Rytmik kan vara så mycket. Det är så svårt att förklara. Man kan ibland arbeta med samma tema för både barn och vuxna. Övningarna som riktas till vuxna görs bara lite svårare.”

Under 1970- och 80-talen var uttalanden som till exempel dessa om Rytmikpedagogik mycket vanliga, även hos Rytmikpedagoger.

För mig innebär Rytmikpedagogik att det även handlar om att lära sig lära ut! Att förlösa kunskap hos andra. Musikhögskolan bygger sin verksamhet på en helhetssyn. Färdighetsträning inom musikens olika områden och konsertverksamhet bildar tillsammans med metodik och praktik en helhet. Detta synsätt färgar även den Rytmikpedagogiska utbildningens innehåll, men ännu större vikt läggs vid att lärandet sker genom kroppen. Den fysiska upplevelsen genom kroppsrörelser står i centrum för allt lärande av musik.

I Nationalencyklopedin (1994) beskrivs begreppet holism med att helheten är något mer

än summan av delarna. Metaforen ett plus ett är lika med tre används ibland för att beskriva och förtydliga det holistiska synsättet, men jag anser att detta bara är en sifferstapling med tvivelaktiga matematisk verklighetsgrund. Ett plus ett plus ett är tre och med entalen utbytta mot ingredienserna smör, socker, mjöl kan det bli en kaka. Naturligtvis krävs det även rätta proportioner, erfarenheter och kunskaper om bakning, ett bakbord, en ugn och någon som bakar för att det ska bli en kaka. Det handlar om ”know how”. Ett plus ett plus ett kan också bilda stomme i en Rytmiklektion och när ingredienserna sammanfogas med väl valda övningar, förförståelse, kunskap, människokunskap, mystik och allt det obeskrivbara som skapar konst då bildar det en helhet. Lärande bör alltid ske i integrerad form. I en tidningsintervju i Sydsvenska Dagbladet jämförde jag en gång Rytmikstudenter med delfiner. Mina erfarenheter från studier av delfiners vattenlekar kan jämföras med Rytmikstudenters improvisationsförmåga. Rytmikstudenter arbetar dagligen med improvisationer i rörelse med eller utan musik i rummet, vilket utvecklar deras förmåga till samarbete. Detta kan även uttryckas med att Rytmikpedagoger lär sig att ha ”ögon i nacken”. Bakom orden finns den tysta kunskapen och i den finns upplevelser om samspel människor emellan, uttryckt i rörelse och musik. Detta är dock ett komplext system, som skulle kräva ett för stort utrymme att utveckla.

Vad gör du nu?

En liten koll av KMHs RE-avgångsklass 2002 Fotot taget inför examenskonserten.

ANN-SOFIE ERLANDSSON

rena rörelsemönster och det är helt tack vare rytmiken!

Vad gör du nu?

Jag är mammaledig rytmik-, sång- och barndanslärare.

Har du haft användning för din utbildning?

Ja!

Har du fortbildat dig?

Nej, det har inte funnits någon tid!

MARIE HAGENFELDT

Vad gör du nu?

Pluggar halvtid på Danshögskolan (DH), jobbar halvtid som musiklärare på högstadiet, har danskurser på Kulturama och Danskompagniet. Dessutom har jag sångelever och en kör.

Har du haft användning för din utbildning?

Väldigt mycket! Allt från elbaskursen i 1:an till rytmik och rörelse i 4:an. Även på DH har jag fått komplimanger för mitt

Har du fortbildat dig?

Ja, på DH och sångmetodik på KMH.

HELENA KARLSSON

Vad gör du nu?

Arbetar på Lidingö musikskola där jag har mellanstadiet. Men nästa år skall jag vara på sarskolan. Sedan har jag klarinettelever, både enskilt och i grupp då jag undervisar i klarinett och rytmik. Jag har även rytmikgrupper på eftermiddagstid.

Har du haft användning för din utbildning?

Ja

Har du fortbildat dig?

Jag gick klarinettmetodik på KMH och skall börja på musikterapiutbildningen till hösten.

SARA LOSTEN

Vad gör du nu?

Vikarierar på Kulturama fria Gymnasium som lärare i Estetisk orientering och går sista terminen på individuella programmet, inriktning flamenco på DH

Har du haft användning för din utbildning?

Ja!

Har du fortbildat dig?

Ja, se ovan!

MIA STEEN

Vad gör du nu?

Är mammaledig från Kulturama Fria Gymnasium.

Har du haft användning för din utbildning?

Självklart!

Har du fortbildat dig?

Nej, men nu skall jag få ändan ur vagnen och lära mig spela på det där dragspelet som stått och dammat i två år!!



Mia, Helena, Ann-Sofie, Marie och Sara

Den blomstertid nu kommer

För några veckor sedan gick vi ut med en enkät på nätet med frågan – vad går Du på sommaravslutningen. Vi fick inte särskilt många svar. Därför har vi valt att spara frågan till nästa vår då det ju åter igen blir aktuellt att tänka på avslutningar. Till dess får Ni hålla till godo med att läsa vad Gunilla Spjuth skriver om Helsjöns folkhögskolas rytmikkonserter.

Kära Rytmikforum!

Som många nog vet jobbar jag ju på Helsjöns folkhögskola och då är avslutningar redan avklarade, men jag kan ju berätta lite om vad vi brukar göra i april- maj, med tanke på rytmik.

Eftersom eleverna (24 st. i två årskurser i åldrarna 18 - 40 år) har två timmar rytmik i veckan i två år (om de nu går i två år), och ämnet Rörelsegestaltning kan väljas av båda årskurserna (brukar vara ca. tio studerande) så framförs rörelsegestaltningar lite då och då under året på övriga konserter och andra sammanhang. På våren har vi dock haft en separat rytmikföreläsning.

I 17 år (tror jag faktiskt det blir) har vi haft ett samarbete med GMH: s rytmiklinje då de har kommit ut och haft en "workshop" med oss. Sedan så har vi haft en gemensam föreläsning med deras och våra nummer då hela skolan kommer och tittar. Det har alltid varit väldigt lyckat.

I år fick vi istället besök från Malmö musikhögskolas rytmiklinje årskurs tre. Det har varit mycket roligt för alla parter tror

jag då våra elever har möjlighet att fråga om utbildningen och se "proffs" röra sig. Musikhögskolestudenterna får möjlighet att både jobba med och se att även folkhögskoleelever kan och är pigga på det här med rytmik.

Jag roade mig med att titta på programmet från den första konserten från 1986. Då framförde vi bl.a. en gestaltning på Golliwogs Cakewalk av Debussy (åk1) och en "Tygrapsodi " med musik av bl. av Bartoks 4: e stråkkvartett (åk2), samt en form för tre med Schostakovitch första pianostycke ur "Tre fantastiska danser". (Madeleine von Liewen Wistrand som numera är rytmikpedagog var med i den). Dikter gestaltades och det gjordes Tema med variationer i musik och rörelse, som eleverna själva komponerat efter en given melodi.

Sedan kom GMH:s stycken då bl.a. Helen Wästlund och Anna Maria Koziomtsis var med. Ja, ja det här var lite nostalgi ...

Jag hoppas på fortsatt samarbete med musikhögskolorna nästa vår och är det någon som vill komma då är ni hjärtligt välkomna!